

STAROSTI PLANINCEV

FRANCETU KADILNIKU

OB OSEMDESETLETNICI.

Glej! Dahnil sever je ledeni,
zapál je sneg planine
in roži kelih se je strl ...
V trepetu vsaka bilka gine ...
Planinec govori jeseni:
„Zakaj, moj raj
planinski, si umrl?“

Večer ... Žari na gorah zarja;
po mrzlem ledu plove
ljubezni vroč plamén.
„Poglej ta žar ljubavi nove!“ —
planina sinu odgovarja —
„pokaj moj raj
planinski bi umrl?“

„Vesoljna moč ljubezni
v tem ledu ne ugasne,
vihar in mraz je ne zatre.
Saj v srcu spe mi cvetke krasne,
zbude se lepše v mladi vesni,
zakaj moj raj
na veke vam cvete!“

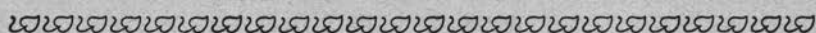
Prišla jesen je Tebi, brate,
zapal Ti sneg je glavo,
na čelu brazd je starih sled ...
S planine zro cvetice na Te,
goré Ti kličejo v nižavo:
„Kje, sin planin,
naš ljubi, dragi ded?“

A ded v dolini jih pozdravlja,
smehlja se vedro lice,
po njem ljubezni sije žar.
„Od vas se sin še ne poslavlja,
pri srcu še ste mi, cvetice;
goré, srce
ne zabi vas nikdar!“

„Vesoljna moč ljubavi,
ki za planine se je vnela,
za njé in dom na vek gori...
ker sled ljubezni le in dela
je sneg na moji glavi;
saj vsak junak
za dom naj osivi...!“

Zato se danes čaša dviga
na čast in zdravje Tvoje,
sinov planinskih sivi ded!
Planina vsaka Tebi poje,
ob Tvojem srcu svoje vžiga
vsak sin planin
in kliče: „**Mnogo let!**“

F. S. Finžgar.

S CEPINOM IN VRVJO.

(KONEC.)

JANKO MLAKAR.

13. Santa Caterina.

Gornja Italija se odlikuje po mnogih letoviščih in zdraviliščih, kamor si hodijo Lahi utrjevati zdravje in hladiti vročo kri. Mnogo teh krajev leži visoko v gorah, rekel bi, skoraj v naročju snežnikov. Tu iščejo zavetja pred žgočim solncem večinoma sami Lahi. Redki tujci, ki zaidejo sem, so večinoma hribolazci, zakaj nekatera letovišča so tudi izhodišča za najlepše ture. Zato imajo vsa ta letovišča popolnoma laški značaj in zastonj iščeš v njih mednarodnega vrvenja, s katerim se odlikujejo moderna letovišča.

Pod Stilfserjochom leži na laški strani Bormio, eno najmodernejših kopališč, kamor se vsako leto usiplje na tisoče tujcev. Izprva so hodili le Lahi poskušati zdravilno moč že v starem veku

znanega vrelca. Iz sosednje Švice in Tirolske so sicer tudi prihajali bolniki iskat zdravja, toda ti jih niso motili. Odkar je pa čez Stilfserjoch izpeljana lepa cesta, prihajajo v kopeli trumoma zdravi in bolni skoraj iz vseh držav širne Evrope. Mnogim rednim gostom pa to ni bilo všeč in umaknili so se v gore. Dobre tri ure od mesta Bormia so našli ob znožju snežnikov krasno planinico. V nekaj letih je nastalo tu krasno letovišče z modernimi hoteli. Dali so mu ime Santa Caterina. Semkaj prihajajo večinoma petični prebivalci gorke Lombardije gledat sneg in uživat čvrsti planinski zrak. Priznati moram, da nimajo slabega okusa za krasote planinskega sveta.

Kar ostrmel sem, ko sem prišel iz senčnatega gozda po dolini Furvi in zagledal pred seboj slikovito letovišče. Človek bi pričakoval, da pride v gorsko vas ali na planino z raztrganimi kočami in umazanimi pastirji, pa najde moderno opremljene gostilne, gladke ceste in skrbno opravljane parke, čeprav leži kraj 1736 *m* visoko. Izpred hotela stopiš lahko v gozd, in ako se ne strašiš štiri ure dolgega izprehoda, stojiš na M. Confinale 3370 *m* visoko. Odtod se ti kaže najkrasnejši razgled. Z majhnim trudom si naredil krasno ledeniško turo. Pa že pogled sam iz doline na snežnike Pizzo Tresero, M. Mantello (3296 *m*), Cima della Manzina (3212 *m*) in druge je krasen. Letoviščniki žive tu takisto udobno kakor doma, obenem pa uživajo iste planinske krasote, do katerih prideš pogosto šele po dolgem, trudapolnem potovanju, pa ti še včasih pomanjkuje celo najpotrebnejšega. Santa Caterina gotovo zadovolji človeka, ki hoče zložno in mirno živeti sredi planinskega sveta. Tam ima svež zrak, lepe izprehode, lahke izlete, težavne ture, da, celo kisló vodo lahko pije iz močnega vrelca.

Tudi mene je mikalo, da bi ostal nekaj dni v tem planinskem rajú, toda želja po Bernini me je gnala še tisti dan v Bormio.

Ker se mi ni ljubilo peš hoditi po prašni cesti, poprašal sem v Albergo Compagnoni natakario, kje bi dobil voz. Zvedel sem, da prav lahko dobim celo dvovprežen voz, ako se hočem iznebiti 12 lir. To se mi je pa zdelo malo preveč in že sem se sprijaznil z mislijo, da bom raje podplate trgal po cesti in na ta način zaslužil 12 lir. Kmalu se pa zopet prikaže natakario in mi pove, da dobim voz tudi ceneje, »dok«, je rekla, »ist sie keine Kuce, nur so eine gewenlik Wagen«.

Grem ven in vidim majhen lojtrski voziček, v katerega je bilo vpreženo suhorebro, pregnano kljuse. Videl sem takoj, da s tem dirjalcem ne pridem dosti preje v Bormio nego peš. Ker je pa zahteval samo dve liri, sva se hitro pobotala. Plačati sem mu

pa moral naprej; najbrže mi ni dosti zaupal ta laški voznik. Vrgel sem cepin in nahrbtnik na voz in oddirjala sva iz Sante Caterine. Voznik mi je menda hotel pokazati čilost svojega »arabca« in me navdati z upanjem, da bova urno na cilju.

Toda kljuse je dobro poznalo gospodarja. Komaj sva imela letovišče za hrbtom, je nastopil korak, iz katerega ga je le tuintam vzbudil bič. Voznik je bil silo zgovoren; kar venomer je nekaj žlobudral in se z menoj pogovarjal. Čeprav ga nisem niti besedice razumel, sem mu hitel na vso moč pritrjevati. Ko je pa videl, da ne dobi drugega od mene kakor »ši, ši«, me je pustil v miru. Meni je seveda s tem prav ustregel.

Pot ob deročem Frodolfu je kaj krasna in zanimiva. Gozdovi se menjavajo z zelenimi tratami, na katerih stoje posamezne hiše. Više se raztezajo planine, izmed katerih pogledujejo strmi ledeniki v dolino. Krajevna lepota me je vsaj nekoliko odškodovala za počasno vožnjo. Skoraj pred vsako hišo je ostalo kljuse in voznik je privlekel iz umazane veže par zavitkov, zabojev ali cul ter jih naložil na voz. Zdelo se mi je, kakor da bi pobirala smeti. Nabralo se je toliko ropotije, da sva že komaj sedela na vozu.

Bila sva že malo črez pol pota, ko ustaviva zopet pred začrnelo bajto. Iz nje pride umazana babnica z ogromno culo in jo zavali na voz, da je bila koreta do zadnjega kotička polna. Za culo pa prilomasti iz bajte možic silo zanemarjene vnanjosti in dvomljive vrednosti. Voznik mi z znamenji in besedami dopove, da se bo ta nesnaga peljal z nama, naj mu torej naredim prostor. Jaz seveda ugovarjam, češ, da imam komaj sam dosti prostora. Sedaj pa pokaže Lahon svojo misel. Poslužil se je novega gosta za tolmača in mi dal dopovedati, da sem se za dve liri dosti daleč peljal, zato naj se le poberem urno z voza. »Oho, tako pa ne pojde«, mu odvrnem, »dogovorila sva se za vso pot in zato se nikomur ne umaknem z voza.«

Ko se je vozniku pretolmačil ta odločni odgovor, skobaca z voza in seže z največjo ravnodušnostjo po nahrbtniku, da bi ga vrgel z voza. Isto pot bi bil moral najbrže potem storiti tudi jaz. Toda mož se je zaračunil. Jaz sem sicer jako miroljuben človek in nočem nikomur nič, če tudi drugi meni nič nočejo, toda tu mi je zavrela kri. Urno sunem voznika v stran, zagrabim bič, udarim po konju in jo odpiham. Samo toliko se še ozrem, da mu povem, da ga počakam z vozom v Bormiu, potem pa drdram po cesti navzdol, kakor bi šlo za stavo. Tako urnih nog nisem zaupal kljušetu. Lahona sta tekla nekaj časa za vozom in gonila svoj »maledetto«, pa kmalu sem jima izginil izpred oči.

Šele v vasi Sant' Antonio sem začel počasneje voziti, da bi se mi konj preveč ne upehal. Večina poslopij je bilo brez strehe. Kolikor sem mogel soditi, je bil pred kratkim tu velik požar. Natančneje nisem hotel poizvedovati, ker nisem utegnil. Tudi v dolino Zebro, ki se tu odpira, nisem utegnil pogledati. Ljudje so me namreč kaj čudno pogledovali in pri zadnjih hišah celo nekaj popraševali. Razumel jih sicer nisem, slutil pa kaj dobro, kaj hočejo imeti od mene, zlasti tisti, ki so imeli v rokah zavitke. Moj »bivši«¹ voznik je bil najbrže kak »pot«¹ in mene so morda imeli za njegovega namestnika. Opečen sem bil zadosti od solnca, umazan pa tudi kakor pristen laški »pot«¹. Seveda se jaz nisem dosti podajal v pogovor. Zamahnil sem z roko, zakričal »niente«¹ in pustil vas za seboj. Kljuse je moralo zopet v dir. Niti lepih Cristallovih sten nad seboj nisem utegnil občudovati, tako sva jo mahala. Šele daleč onostran umazanega gnezda San Nicolo sem začel malo počasneje voziti.

Kmalu zagledam pred seboj Bormio. Blizu mesta ustavim in čakam voznika. Dolgo ni bilo treba čakati, kajti kmalu zagledam na ovinku klanca Lahona, ki se je takoj spustil v dir, kakor hitro me je zagledal. Čakal ga seveda nisem. Vzel sem nahrbtnik in cepin ter jo odkuril po bližnjici v mesto. Sedel sem že pri steklenici rujnega veltlinca, ko sem videl skozi okno, kako je mimo ropotal temnega in jeznega obličja.

Ko sem bil pognal po grlu nekaj lir, katere sem si prihranil pri vožnji, sem šel malo po mestu. Lego ima kaj lepo. Rodovitno polje moči bistra Adda, ki zbira svoje vode na sedlu Giacomo di Fraele. Ravnino obdajajo lepe zelene planine, za katerimi se kopičijo nebotični snežniki. Toda ves lepi vtisk ti pokvari Bormio (Worms) s svojimi ozkimi in umazanimi ulicami. Nekoliko zanimivosti nudijo samo mnogoštevilni stari stolpi, pred katerimi se je bil marsikak vroč boj. Mesto se ima zahvaliti za svojo slavo edinole gorkim vrelcem, katerih zdravilna moč je svetovno znana. Dobro pol ure više ob Stilfski cesti se šopirijo Bagni nuovi, še više nad njimi pa Bagni vecchi. Staro kopališče namreč ni več zadostovalo; sezidali so zato več novih poslopij ter jih opremili z največjim komfortom. Kopalne sobe so tako velike, da lahko v njih plavaš. Mene pa 39°C gorka kopel ni prav nič mikala. Ogleдал sem si samo park in se vrnil v mesto.

Bil je še beli dan, ko sem se že izgubil v jaslice. Hotel sem se zopet enkrat pošteno odpočiti in naspati.

Trdno sem že spal, ko me naenkret prebudi močno trkanje na vrata.

»Kdo je?«, se zaderem jezen, ker so me prebudili.

Oglasi se tenak glas v klasični nemščini: »Eine Polisei ist 'ir, at mit inen su spreken«. Bila je sobarica.

»Jaz nimam z nikomer govoriti«, zagodrnjam nevoljno.

»Aber sie at mit ihnen su spreken wegen eine Wagen und eine Mann«, je začivkalo zopet pred vrati.

To me je pa pogrelo. Kar vrglo me je iz postelje. »Voznik me je naznanil in sedaj me išče policija«, ta misel mi šine v glavo. Moža pravice potolažim s trdno obljubo, da takoj odprem, kakor hitro se oblečem, med tem pa premišljujem, kaj naj storim. Sklenil sem takoj, da ne odprem. Jasno mi je bilo, da bodem imel gotovo sitnosti, če se podam. Toda kako priti iz zagate? Skozi vrata ne morem popihati, skozi okno... »Tu je rešitev ali pa nikjer«, si pravim, »saj imam vrv in okno drži na vrt«.

Karabinec je pred vrati venomer gonil svoj »šubito, šubito«.

»Ši, ši, šubito, šubito«, mu odgovarjam pridno, zaženem nahrbtnik in cepin skozi okno in se spustim po vrvi na vrt. Potem potegnem vrv za seboj, splezam čez ograjo in jo odkurim iz mesta, da niti nisem utegnil za seboj pogledati, če me zasleduje kak »polisei«. Ustavil sem se šele onkraj kopališča. Ura je bila ravno polnoči. Malo sem pomišljeval, kaj naj storim, toda dolgo ne. »Bernina lahko čaka«, sem si mislil, »jaz pa ne smem; torej urno čez mejo!« Zaspanec me je pustil popolnoma. Mahal sem urno naprej, kakor da bi gorelo za menoj. Ortler se je ravno žaril v žarkih vzhajajočega solnca, ko sem došel na Stifserjoch. Bil sem na domačih tleh.

Sedaj pa veste, zakaj nisem prišel na Bernino.

~~~~~

NEKAJ MALO ZNANIH TUR V BOHINJSKEM POGORJU.

(DALJE.)

LIVŠKI.

Na Veliki Draški (2242 m).

Turisti ga gledajo, ko stoje na Kredarici in občudujejo divje stene njegove, s katerimi se končuje dolina Krma; drugi stopajo ob znožju mimo njega, ko hodijo iz Bohinja na Triglav, a koliko turistov mu je stopilo dosedaj na vrh? In vendar menim, da se izplača hoja na to goro, in to prav obilo. Ne samo radi razgleda v daljavo — no pa počakajmo, da prilezemo na vrh!

Vsak dan naju je vabil lepi simetrični stožec Draški, prijatelja in mene, naj se ga vendar lotiva. In lotila sva se ga!

Poti je dosti do njega; iste so, ki vodijo na Velo polje.

Najdaljša in najnepripravnější, a najlepša je pot od Starih fužin, držeča okrog Medvedovega vrha proti severozapadu na planino Blato, 1088 *m* visoko, ki leži v romantičnem, od pečin obdanem kotlu. Potem stopaš proti severu strmo navzgor na planino Poljane, visoko 1681 *m*, odkoder je krasen razgled na južne in vzhodne gore. Res je, planina leži toliko visoko kakor Vodnikova koča, in kar greš sedaj naprej navzdol do jezerca, za toliko zahodiš višine; a nič ne de, vsa pot je tako zanimiva, da rad premagaš to neprijetnost. Od jezerca se obrneš severno čez sedlo do Mišelje planine tik vrha istega imena in od tam kreneš po navadni stezi na Velo polje. Škoda, da ga ni turista, ki bi tod hodil, in vendar prideš po tej poti v enem dnevu iz Starih fužin na Kredarico! Koliko ur hoda je do Velega polja, žal ne morem reči, ker sem hodil celi dan, ustavljač se tuintam v postranski smoter. Prenočil sem v koči ter krenil drugi dan na Triglav. Ravno tako greš lahko navsezgodaj okolo Tolstca (Tošca) na Veliki Draški.

Druga pot, po kateri se navadno vračajo raz Triglav v Bohinj, drži po dolini, ki se zove Voje¹⁾. Na majhni planini v kotliču globoke doline južno od Tolstca se je obrniti proti vzhodu, ako hočeš na Draški. Mimo planine Tolstca greš dalje na vrh.

Tretja pot vodi od Starih fužin čez planino Blatico za vrhom Studorjem na Leskovnico²⁾. Tukaj na Blatici, mislim, je najlepši pogled na Bohinjsko jezero, kar ga je sploh najti. Škoda, preškoda, da malokdo ve za ta kotichek in da ga nič ne obiskujejo. Na desni prikriva rebro Medvedovega vrha zapadni konec jezera, na levi pa bližnji vrh Studor drugi konec. To je kaj mikavno; ne gledam povsod omejene vodne ploskve, ampak prosta je domišljivost, kar se tiče razteznosti jezera. Po temni, skoraj črni vodi plavajo tuintam belosivkaste pege, znaki vetraste sape. Nad vodo se vzdiguje polagoma navkreber z zelenim drevjem obraslo obrežje, više gori se prikazujejo sive pečine na strmih brdih, vse pa nadkriljujejo divji zobovi in grebeni Podrte gore. Zapadno nad Bogatinom plavajo leno rdečkasti oblaki, večerni solnčni trakovi, vidni v soparnem zraku, pa ločijo negotovi mrak nad vodno planjavo od svetlejših višav. Ko bi človek le slikati znal,

) = Logi. Bohinjci govore: grem na Voje, bil sem na Vozéh (Lozéh = Logih). Dolina je polna krasnih logov; odtod ime.

²⁾ Popačeno Uskovnica.

kakor bi hotel! Oprostite mi, veleccenjeni amatêr-fotografi, to ne sodi v vašo stroko! Barve, barve so tukaj bistvene! Ko bi se le dale čarati tako na platno, kakor jih človek vidi, — da, le kakor mu rojijo v glavi pri samem spominu! — Od Leskovnice, kjer se nahaja velika, na daleč raztresena planina, prava vas, in kjer se nudi prost pogled na vse gorovje od Tolstca proti zapadu in jugu do Škrbine in dalje, vodi steza zahodno od Konjščice do obeh planin na Tolstcu, odkoder prideš na Velo polje in lahko tudi na Draški. Gornja planina ima krasno lego na mogočnem rtu Tolstčevega rebra. Kako dobrodejen mir vlada tukaj! Ne samo da ni glasov, ki bi motili tišino, ampak tudi oblike in konture hribovja in daljnjega gorovja odsevajo najlepšo harmonijo in s tem mir, ki zavzame tudi notranjost človekovo. Če greš nekoliko nazaj proti Tolstčevemu rebu in gledaš proti jugu, uzreš pred sabo rumenkasto trato z raztresenim kamenjem, katero obroblyajo neposredno v ozadju hribi in gore, ker prostраниh in globokih dolin vmes ne vidiš. Ako pride v obzorje še raznobarna goveja živina, morda tudi kak pastir, pa vidiš sliko gorskega značaja, vredno, da jo povzame kak Segantini! — V globokem jarku pod spodnjo planino prihaja na dan precej široka pega verfenskega skrilavca. Vleče se tudi čez sedlo pod Draškim v vzhodno dolino. Na tem skrilavcu si lahko nabereš raznovrstnih okamenin, značilnih za ono dobo, kolikor ti je ljubo. Saj kje drugje v bližini Triglava v »Triglavskem apnencu« ali »Dachsteinskem apnencu« je težko kaj dobiti, vesel si lahko, ako najdeš tam, kjer je koralski apnenec, kak presek koralnega debla.

Četrto pot začneš ali v Srednji vasi ali pa v Starih fužinah. Nad Blatico se snideta kolovoz in steza. Črez Leskovnico greš potem vzhodno od vrha Konjščice mimo planine Konjščice naprej na Velo polje ali na Draški.

Tretjo pot si izbirajo navadno turisti, ki so namenjeni na Triglav; tudi črez planino Konjščico hodijo kakšenkrat.

Midva sva si izbrala zadnjo pot za na vrh, ono mimo Tolstčevih planin pa za vrnitev. Steza do Konjščice (1441 *m*) je lepa, od Slov. plan. društva markirana, vodeča največ skozi gozd. Planina stoji kaj lepo na zeleni planjavici ob bistrem potoku pod Vrševnikom, 2051 *m* visokim. Tako vabljev je ta kraj, da si moraš malo počiti ob vodi, tudi ako nisi prej nameraval. Ko dospeš potem v kotel, visok 1683 *m* nad morjem, ležeč med obema Draškima, si šele v okolici s pravim visokogorskim značajem. Zanimivi so ostri stolpiči po grebenu med Malim Draškim (2132 *m*)

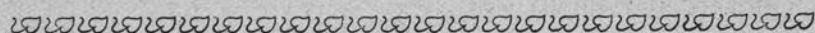
in Vrševnikom. Grozno razsekan in gol je vrh južno od Velikega Draškega, na zemljevidu imenovan Na vrhu (2008 m). Kmalu stojiva na globokem sedlu med obema vrhoma, kakih 1800 m visoko, kakor kaže žepni tlakomer. Odpre se pogled na Tolstec, na dolino Voje in nasprotne vrhove. Markirana steza drži odtod naprej okrog Tolstca na Velo polje. Midva se obrneva severno proti strmemu skalovitemu rebu Draškega vrha. Nisva iskala dolgo najpripravnjše dohoda. Mogoče je, da se pride ob rebu, obrnjenem proti Tolstcu, složneje navzgor. Poskakala sva po debelem produ tik sedla ter zlezla polagoma navkreber, tupatam s pomočjo rok. Malo pod vrhom sva zašla na polico na nizki steni; po kratki zamudi, ker tam ni šlo naprej, sva dospela po manj strmem skalovju na vrh.

Ne vem, kako naj izrazim to, kar sem čutil sedaj pri pogledu na Triglav, ki se je nenadoma prikazal onkraj prepada. Strmel sem, kakor okamenel sem stal, in tovariš tudi. To je veličastvo — tukaj moram vzeti to zlorabljeno besedo — ki te prime za srce in ki te pritisne ob tla, veličastvo, kakor ga nisem še videl širom naših planin! A kaj pomaga, da bi se trudil opisati vse to; saj ga ni peresa, ki bi dostojno moglo to storiti! Pridite in gledite! Ste li že bili tukaj? Ne? Potem pa vam smelo pravim, da niste še videli Triglava, čeprav ste ga gledali ne vem odkod! Vsega vidim, od nog do glave, vso to ogromno nakopičeno maso. Kar sapó ti jemlje ob pogledu. Iz Vrat ne vidiš njega, samo njega mogočni život. Tukaj je on sam, vsi drugi so mu le majhni služabniki. Sneg je pred malo dnevi zapadel, že rumenkaste skale žare v solncu, bleščeči sneg pa ti jemlje vid. Ob zapadnih stenah lazijo bele megle. Gora, sneg, megla in modro nebo je kvartet barv, da ga ni lepšega! Vsa dolga dolina Krma ti leži pod nogami. Vsa pot do Aljaževega stolpa ti je pred očmi: kako se vije skozi gozde in po tratih v Krmi, potem po skalnatih pustinjah do kočé na Kredarici, ki jo prav dobro razločuješ. Vidiš steno Malega Triglava, po kateri vodi steza navzgor, vidiš vsaj deloma greben, držeč na veliki vrh. Ravno tako vidiš ves svet, po katerem vodijo poti iz Bohinja od sedla severno od Vrnarja naprej na Kredarico in do Marije Terezije kočé, odtod pa dalje na Mali Triglav. Da, orjak, velikan je naš Triglav, mogočni vladar vseh slovenskih planin!

Poglavitna točka razgleda je Triglav. Ob vsaki uri, ali zjutraj, ko se skriva še temni mrak po dolinah in prepadih in se že rahlo-rdečkasto svetijo njega vrhovi v žarkih vzhajajočega solnca, ali pa po dnevi, ko se ves kar koplje v žareči svetlobi, ali ob

oblačnem vremenu, ko kipi v zrak temen in grozeč: vselej obrneš oko najprej na njega. In vendar, ako se tudi ne oziraš na Triglav, je ves razgled tak, da se izplača hoditi sem gori. Na severu zija prepad v Krmo, onostran štrli v nebo Rjavina, vzhodno leži vsa visoka planota Pokluka kakor zemljevid pod nogami. Dobro se razločuje na njej lovsko poslopje pri Mrzlem studencu. V ozadju gledaš na Karavanke, na vrhove Savinskih planin, na Ljubljansko planjavo in na nebroj hribov in dolin v krogu do Črne prsti, v Bohinj in na gorovje do Debelega vrha. Vidiš stene Tolstca in Vernarja, strme oblike Mišeljega vrha, Kanjavec in grebene do Triglava. Sploh je razgled na jug skoraj isti kakor s Triglava.

(Konec prihodnjic.)

NAŠE DELO V TRENTSKEM POGORJU.

(KONEC.)

Poti na Jálovec.

Najslikovitejši vrh izmed orjakov Julijskih Alp je Jálovec (2645 m). Z navpičnimi stenami se dviguje iz Planice in iz Koritnice in kakor oster lemež kipi v višavo. Le na trentski strani se opira na predgorje, a tudi od te strani je ozki, nebotični stožec mogočnejši nego katerikoli drug gorski velikan. Dosedaj je bil najteže pristopen in tura na Jálovec je bila sploh nevarna.

Pristop iz Planice se ne da izboljšati, ker je edina zveza strmi plaz in žleb, ki drži do škrbine med Jálovcem in Travnikom; tam se vedno udara kamenje in treba največje previdnosti, pa tudi sreče, da se ogne turist kamenitim plazovom.

Iz Koritnice se je hodilo prav do konca doline v kot med Jálovcem in odrastki Mangartovimi in potem kvišku proti Velikemu kotu po opasnih policah in končno po prav nestalnem terénu s severne strani na vrh. Ta pot je bila nevarna, v zgornjem delu pa tudi jako utrudljiva.

Iz Trente se je hodilo od planine Trentske v divji kot pod Jálovcem in Ozebnikom. Prekoračivši silno strmo snežišče, si moral splezati v navpične stene Ozebnikove in se potem spustiti po neznatnih policah in počih, vodečih nad groznim prepadom, na Jezerce — majhno teraso na južni strani pod vrhom Jálovca — in odtod na vrh. Brez vrvi in vodnikov se sploh čez Jezerce ni dalo priti na Jálovec.

Nobena teh zvez ni bila pripravna za stalno planinsko pot. Slovensko planinsko društvo je torej po natančnem pregledovanju izbralo čisto drugo smer, namreč čez Ozebnik.

Od Jálovca proti jugu se razteza do Bolškega Grintavca (2350 m) dolg gorski greben, iznad katerega se dviguje nekako v sredini znatni vrh Pelec. Na severni strani Pelca je ozka zarez Škrbinica (okoli 2000 m), kjer je prehod iz Gornje Trente v Koritnico. Ta prehod je porabilo Slovensko planinsko društvo in je najprej popolnoma popravilo pot iz Koritnice čez Škrbinico, potem pa ustvarilo zvezo od Škrbinice čez Ozebnik (2470 m) na Jálovec.

Iz Trente vodi sedaj pot po dolini navzgor v smeri proti izviru Soče, krene pod nje izviro čez most naprej po dolini (v Gornjo Trento) in gre skoro do zadnjih hiš v Trenti, potem pa zavije na desno proti severu na strmo pobočje, ki se razprostira pod Travnikom. Najprej vodi pot po plazovitem svetu, potem pa bolj zložno po gozdu do planine Trentske (1366 m) pod Travnikom. Nad tukajšnjo pastirsko kočjo krene pot po prvem kolovozu na levo zopet v gozd in drži v severozahodni smeri polagoma kvišku skozi gozd, potem pa precej strmo navzgor čez ruševje in po planinskih pašnikih v kotle med Pelcem in Ozebnikom.

Od snežišča, ki leži v znožju Ozebnika na strani proti Pelcu, se spusti pot proti Ozebniku v skale ter vodi strmo kvišku najprej bolj na desno, potem pa obkroži vrh Ozebnika na zahodni strani in prispe končno skoro po grebenu nad Jezerce do Loškega žleba, globoke zarez med Jálovcem in Ozebnikom (Loški žleb se udara po nepristopnih pečinah v Koritnico). Od Loškega žleba zavije pot bolj na desno, potem pa krene kvišku proti vrhu Jálovca. Najprej vodi po širokih ploščah, potem pa dospe na greben, ob katerem pridemo v kratkem času na vrh.

Vsa pot preko Ozebnika in po masivu Jalovca je vklesana v skale in zavarovana z obilico železnih klinov in vrvi. Dočim so se povzpeli na Jalovec prej le najdrznejši plezalci, je pristopen Jalovec po novi poti vsakemu turistu, ki se mu ne vrti v glavi.

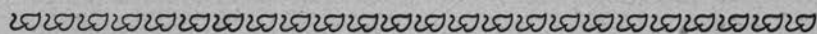
Težavnejša, pa še zanimivejša je pot iz Koritnice. Iz Srednjega Loga pod Predelom vodi pot po travnikih ob potoku Koritnici navzgor ter nas privede v dobri uri do velikega proda, ki se razširja od potoka proti znožju Jalovca in Ozebnika. Tukaj prekoračimo potok in krenemo na desno po produ. Polagoma navzgor stopajoč, dospemo v kot, ki ga tvorijo divje stene navpičnega Jalovca ter Ozebnika in Plesovca (2167 m). Na koncu kota leži več snega po več metrov na debelo. Ko prekoračimo

skóro ravno snežišče, opazimo, da je sneg odstopil od sten; treba se je torej najprej spustiti v ta presledek. Nevarnosti pri tem ni, ker je spodaj trden prod in ker so tudi že stopinje napravljene v sneg. Pod snegom se ovijemo okoli skal in splezamo potem iz jarka na strani proti pomolu, ki drži s pobočja, raztezajočega se med Ozebnikom in Plesovcem. Na vrh tega pomola treba dospeti. V skale vklesane stopinje nas vodijo kvišku nad snežišče in potem krožimo okoli pomola strmo navzgor. Ta del pota je čisto podoben prvemu vstopu v pot čez Komar. Ko preplezamo prvo strmino in prispemo nad pomol, postane pot docela lahka in vodi najprej med ruševjem in bukovjem in potem po travnatem pobočju enakomerno kvišku proti sedlu med Ozebnikom in Plesovcem. Ko dospemo na to sedlo, se nam odpre mičen pogled v dolino Banščico, kamor je odtod zložna pot. Naša pot pa ne sme proti Banščici, nego krene strmo navzgor proti odrastkom Malega Ozebnika. Ko prehodimo bujno cvetoče pobočje, dospemo zopet v skalovje. Visoko gori nad navpičnimi stenami pridemo do precej široke police in zavijemo po njej proti strmi grapi, ki drži na to stran (proti Banščici) s sedla Škrbinice pod Pelcem. Ta del pota in tudi nadaljnji do vrha Škrbinice je vsekani v skale in zavarovan s klini in žicami. Z vrha Škrbinice se je treba spustiti navzdol porodu v precej razsežen, s snegom pokrit kotel, ki prehaja v valovito teraso, segajočo od Pelca do podnožja Ozebnika. Tukaj se shaja pot iz Koritnice s Trentsko potjo. Nadaljnja pot čez Ozebnik je skupna.

Iz Trente se pride na Jalovec v sedmih urah, iz Srednjega Loga pa v osmih.

Nove poti ob Jalovcu otvori Slov. plan. društvo, ki je napravilo ž njimi pristopne najdivnejše planinske kraje, slovesno v začetku prihodnje sezone.

Konec spisa moramo omeniti, da se v njem navedeni vrh Kugla ne imenuje niti Kuhla niti Kugla, ampak pravilno Kukla, kakor res govore sami Trentarji. Na to nas je opozoril gospod dr. H. Tuma. Beseda kukla je po njegovem prijaznem sporočilu navadna v Polici pri Višnji gori na Dolenjskem v izrazu »kukla iz cunj« = punca iz cunj (Puppe). Tudi Rusi imajo to besedo v istem pomenu. Izrekajoč gosp. dr. Tumi prav srčno zahvalo za dobro došlo poučilo, prosimo vse, ki imajo priliko, naj nas tudi prijazno podpirajo v težavnem določevanju pravih in pravilnih imen. Dela je še veliko!

DRUŠTVENE VESTI.

Kadilnikova osemdesetletnica. Starosta slovenskih turistov in častni član Slov. plan. društva, g. France Kadilnik, je praznoval dne 21. t. m. svojo osemdesetletnico, zdrav in čil na duhu in telesu, v krogu svojih najboljših planinskih in drugih prijateljev. Še pred tem dnevom se mu je poklonila deputacija osrednjega odbora Slov. plan. društva in mu čestitala na izrednem slavlju. Obenem mu je sporočila, da namerava Slov. plan. društvo njemu na čast prirediti časten planinski večer. Ker pa je slavljenec to izrečno odklonil, se je zbral odbor dne 21. t. m. zvečer v gostilni pri »Belem volku«, kamor so prišli tudi najboljši prijatelji gospoda slavljence, ki zahaja skoraj že 50 let v to gostilno. Mala prijazna sobica je bila kmalu zasedena do zadnjega kotička.

V imenu omizja je slavljencu nazdravil gosp. profesor Borštner ter deklamoval pesem, ki jo je v ta namen zložil slavljencev prijatelj gospod župnik Finžgar, ter mu končno izročil krasno izdelano diplomu v lepem okviru. Nato mu je nazdravil predsednik osrednjega odbora, gospod profesor Orožen, naštevajoč velike zasluge njegove za slovensko turistiko sploh in za ustanovitev Slov. plan. društva. Dalje je slavil gosp. dr. Oblak slavljence kot idejalnega planinca in Sokola. Tajnik Slov. plan. društva g. Hauptman je potem prebral številne brzozjavne in pismene čestitke, ki jih je bil slavljenec prejel. Med drugimi so čestitali: podružnice Slov. plan. društva: Radovljiška, Ajdovsko-Vipavska, Litijska, Cerkljanska, dalje »Joštarski klub«, župnik Jakob Aljaž in nadučitelj Jeglič na Dovjem, ljubljanski župan Ivan Hribar, župnik Finžgar, monsignor Tomo Zupan in mnogo drugih. Med prelepim petjem slavnega kvarteta »Ilirije« so govorili napitnice: dr. Tominšek, Nadpipar in drugi, vse polne odkritosrčnega prijateljstva in poudarjajoče velike vrline in zasluge slavljenceve za slovensko turistiko. Gospod slavljenec se je do solz ginjen prisrčno zahvaljeval za tako obilo mu izkazane simpatije.

S ponosom se lahko oziraš, predragi slavljenec, na veliko množico iskrenih planinskih prijateljev, iz katerih src ti izvirajo vroče želje, da Te naj Vsegamogočni ohrani še mnogo let zdravega in čilega in Ti da uživati planinsko veselje!

Novi člani. ^{Posavske} Podravske podružnice: Veršec Fr., c. kr. notar. Dr. Konečnik, zdravnik. Križan Ivo, uradnik. Brinar Josip, učitelj. Krener Rudolf, kaplan. Kokot Mici, učiteljica. Pišl Ivo, učitelj. Kreutz Drag., brivec. Starkl Mijo, vodja zemljiške knjige. Starkl Hermina. Starkl Pavla. Starkl Ivan ml., mesar. Starkl Rudolf, trgovec. Starkl Kr., uradnik. Schalk S. F., veletržec. Mešiček J., nadučitelj. Dorer A., uradnik. Simončič Fr., veleposestnik. (V Sevnici.) — Kunej Benj. Supan Ign., učitelj. Baloh Miha, posestnik. Levak And., veletržec. Polavšek Ign. Dr. Strašek. (V Brežcah.) — Dr. Schmiermaul. Kacjan, c. kr. poštar. (V Rajhenburgu.) — Jurko B., učitelj v Razboru. Jurko Mira, učiteljica v Artičah. Boštjančič Irma, učiteljica na Blanci. Pirnat Janko, uradnik v Kapfenbergu. Dr. Maurer Vilko, notarski kandidat v Krškem. Mesar Vekoslav, živinozdravnik v Mariboru. — Soške podružnice: Društvo »Narodni sklad« v Gorici. Mlekuš Ana, učiteljica v Bolcu. Trebše Ivan, učitelj v Sedlu-Breginju. Gabrijelčič Mih., c. kr. sodni svetnik v Gorici. Muznik Josip, učitelj v Nemškem rutu pri Grahovem. Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici.

Darila. Idrijski podružnici za kočo na Javorniku: Neimovanec iz Ljubljane 5 K. Anton Jelenec v Idriji več kuhinjske oprave.

Ferdo Gostiša v Idriji več kosov posteljne oprave. Frančišek Oswald v Idriji štampiljo za kočo. Frančišek Mlakar nekaj kosov kuhinjske oprave. — Soški podružnici: Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici 200 K. »Narodni sklad« v Gorici 100 K. — Vsem darovalcem iskrena hvala!

Litijska podružnica je priredila dne 8. t. m. celodnevni izlet na Primskovo, ki je prav dobro uspel. Nad 50 planincev se je zbralo, med njimi mnogo dam; udeležilo se je izleta tudi osrednje društvo. Izletniki so šli iz Litijske čez Kostrevnico, mimo Liberge na Presko, vasico pod široko Presko goro (639 m). S sedla pred Presko je bil krasen razgled proti severu in zahodu; Savinske planine, Karavanke ter Julijske Alpe so se bleščale baš v prvem snegu. Na Preski je izletnike pogostil podružnični načelnik g. Iv. Jenko v svojem vinskem hramu. Po kratkem odmoru smo stopili po grebenih (čez Grmade in Gobnik) do Primskovega, kamor smo prispeli opoldne. S Primskovega, kjer stoji na vrhu stara velika romarska cerkev z dvema stolpoma, smo imeli razsežen razgled. Od gorenjskih orjakov do Savinskih snežnikov, od dolgih zelenih spodnještajerskih planin do Hrvaškega pogorja in Gorjancev, od Krima do Snežnika (na Notranjskem) in celo do Učke smo občudovali slikovito obzorje, okrog nas pa se je razprostirala v svežem zelenju dolenjska stran s svojimi okroglimi holmiči in prijaznimi seli, posejanimi po Temeniški dolini in po ravnini okoli Mokronoga. Vse se je radovalo ob dobro uspelem izletu. Za okrepitev so skrbele vrle litijske dame, posebno pa so nas in zbrane domačine razveseljevale krasne umetne in domače pesmice, s katerimi je nastopil litijski pevski kvartet. Ob petih popoldne smo se jeli razhajati. Litijski so se povrnili čez Vagenšperg, Ljubljanci pa čez Radohovo vas po dolenjski železnici. — Litijska podružnica je zopet pokazala, kako zna združiti svoje člane in prijatelje v prijateljskem krogu. Na svidenje!

Soška podružnica je zaključila s prvim snegom, ki je pokril vse vrhove, svoje delovanje v tej turistični sezoni. Podružnica je prenovila vse stare markacije ter posebno na Bolškem zaznamenovala mnogo potov na novo. Pripravila se je tudi za otvoritev nove železniške proge. Dala je slikati vse najlepše točke naših krajin, da jih razpostavi po večjih kolodvorih nove železnice. Podružnica je dalje naročila 200 jako okusnih kašipotnih tablic ter jih namesti do pomladi na potrebnih krajih po celi Soški dolini. — Ker je področje Soške podružnice proti drugim podružnicam, posebnost Cerkljanski preobsežno, je odstopila tej Grahovsko občino s Črno prstjo in bližnjimi vrhovi. — Tudi v gmotnem oziru je Soška podružnica lepo napredovala. Edina hiba je, da se nekateri gg. člani, ki so sprejeli izkaznice, ne zavedajo svojih dolžnosti. Izpolnitev te dolžnosti bi pomenila za podružnico nekaj sto kronic gotovine. Prosimo vljudno tem potem primernega odziva na ta poziv.

Radovljiska podružnica nam z veselim srcem poroča, da smo v Bohinju docela pripravljeni za novo železnico. Skoraj vse markacije so se obnovile in nešteto novih napisov priča o tem, da smo letos skrbeli za temeljne pogoje našega napredka. Večje naprave: kočice, razgledišča i. t. d. pridejo spomladi leta 1906. na vrsto.

Koča na Boču. Pod tem naslovom je bilo čitati pred kratkim v »Slovenskem Narodu« notico, v kateri se očitno »Podravski podružnici«, da je ona kriva, da se nahaja kočica na Boču v res zelo slabem stanju. Dopisnik tudi trdi, da čaka v Studenicah velika vsota denarja za popravo te kočice, a

da se nihče ne zglesi zanjo. Na to očitane se usoja odbor »Podravske podružnice« odgovarjati sledeče.

Ko se je naša podružnica 1901. l. ustanovila, ji je »Savska podružnica«, ki jo je zgradila, ponudila to kočo za majhno odkupnino. Pri drugem občnem zboru dne 29. marca 1903. leta sta gg. dr. Brumen in profesor Koprivnik ugovarjala prevzetju koč, in sicer iz finančnih ozirov. Ko pa se je načelnik toplo potegnil za prevzetev in obljubil dobiti denar za popravo koč z nabiranjem, sta omenjena gospoda svoj predlog umaknila in obveljal je načelnikov predlog. »Savska podružnica« je prepustila koč brez odkupnine. Dva odbornika naše podružnice sta namreč prej pregledala stavbo in spoznala, da jo bo treba temeljito popraviti.

Dne 4. aprila 1904. leta je sklical načelnik »Podravske podružnice« poseben shod za koč na Boču v Studenice. Prišlo je nekaj gospodov, ki so se o tej stvari dolgo posvetovali. Vsi so bili edini, da je treba koč popraviti in omisliti novo pot iz Studenic, kajti sedanja drži po neki silno strmi drči. G. Ivan Koropec je pripoznal in obžaloval, da so tesarji zelo slabo stavili in sploh ne po načrtu. Sklenilo se je, koč in razgledni stolpič popraviti in v to potrebni denar dobiti z nabiranjem. Za nabiratelja v Poličanah sta se ponudila gg. Cilenšek in Škrbs, v Studenicah pa gg. Vobič in Koropec. Sklicatelj shoda je tudi naznanil, da je prosil podpore v turistovske namene v Boškem okraju štajerski deželni odbor. Pozval je obenem navzočne, naj pristopijo kot člani Podravske podružnice. Razšli smo se vsi navdušeni za koč na Boču in v mislih smo že kar novo zgradili.

A človek obrača, Bog pa obrne. Zanimanje za koč je poleglo, deželni odbor ni dal vinarja, Podravsko podružnico je zadela nesreča, ko se ji je Žigertov stolp zrušil, in je zabredla v dolgove. Ko smo čitali notico v »Slovenskem Narodu«, smo takoj pisali v Studenice in Poličane, naj nam sporoče, kako velike vsote so že res naložene za Boč. Zvedeli smo, da je v Studenicah 24, v Poličanah pa okoli 70 kron. Govoriti in kritikovati je lahko, a delati je težavneje, posebno če ni denarja. »Podravska podružnica« pa ne pozabi Boča in njegove koč; ona bo storila, kar bo mogoče. A zdaj, ko je sama res v obupnem položaju, jo podpirajte vi, dragi prijatelji planin, ki stanujete na znožju lepega Boča! Blatiti društvo pred vsem svetom pa nikakor ni častno, da ne rečemo kaj drugega. Kdor ve, kako trnjavo pot hodi »Podravska podružnica«, kako jo zatirajo razni sovražniki, tistega bodo boleli krivični napadi, kakor bole tudi nas.

Toliko za danes, o preustrojitvi koč pa prihodnjč.

Planinski pozdrav z Boča vsem njegovim častilcem!

Odbor »Podravske podružnice«.

Žigertov stolp. Cenjene ude in prijatelje »Podravske podružnice« gotovo zanima, kaj se je sklenilo glede stavbe novega Žigertovega stolpa v zadnji odborovi seji. Večina je glasovala za zidan stolp, kajti le taka stavba more kljubovati tudi najhujšim viharjem ter je najbolj trpežna in varna. Seveda bi stala stavba mnogo denarja. Do občnega zbora bo odbor preiskal, če se nahaja potrebno gradivo, t. j. kamenje, apno, pesek in voda v bližini stavbišča, in po možnosti tudi priskrbel po tehnično izobraženem možu načrte in stroškovnik. Zidan stolp bi pač bil prava trdnjava ne samo proti viharjem, ampak tudi proti oholosti naših neprijateljev. Slovenec, prišedši na tak stolp, bi se gotovo zdramil in navdušil za lepo, a ubogo in zatirano svojo domovino, in naj bi si bil drugače še toliko mlačen v narodnem pre-

pričanju. Vsako leto bi priredili pri stolpu slavnosti, ki bi bile gotovo velikega narodnega pomena. Dragi Slovenci po zeleni Štajerski! Vemo, da je narodni davek pri nas velik, a z združenimi močmi se da marsikaj doseči! Kupujte dolžna pisma, ki jih je podružnica v to svrhu izdala! Razposlali smo jih že nad 150 raznim zaupnim osebam, ki jih bodo skušale razpečati. Dobe se pa seveda vselej pri podružničnem načelniku v Rušah. Pa tudi vsak vinar nam je ljub in drag, ki ga darujete v to svrhu. Omenjamo še enkrat, da denar, ki ga daste za zadolžnico, ni izgubljen, ampak da se vrne najkasneje v 10 letih. Čim preje se nabere potrebna vsota denarja, tem preje nas bo pozdravljajl nov stolp raz zeleno Pohorje in nas vabil, da si pridemo ogledat »lepo našo domovino«!

~ Srčen planinski pozdrav!

Odbor »Podravske podružnice«.

Trillerjeva koča na Krnu je prenehala biti. Kakor je znano, jo je sneg v zadnji zimi tako pokvaril, da ni bilo misliti na popravo. Stavba je bila za tako neugodno izbrano mesto sredi snegov mnogo prešibka. Soška podružnica, v katere oskrbi je bila koča, je sklenila postaviti v prihodnjem letu popolnoma novo zavetišče, in to na drugem mestu, kakih 200 korakov proti vrhu, kjer bi bilo popolnoma zavarovano proti snegu. Odbor je na licu mesta določil prostor in se že pogodil za les. Staro kočo je tudi že dal podreti in uporabno gradivo pokriti za novo stavbo.

Vodnikovo kočo je obiskalo letos 179 oseb, za 56 več nego lani. Marsikaj se je v njej popravilo in omislilo, navzlic temu je bila to sezono aktivna.

Češko kočo na Ravneh pod Grintavcem je obiskalo letos 267 oseb.

Stezo na Rinko (2441 m) s severne strani se je odločila zgraditi Češka podružnica.

Stezo na Babo (2154 m) nad Jezerskim je zgradila Češka podružnica letos. O njej piše svetnik Leopold Mareš v oktobrski številki »Alpskega Vestnika«.

»Alpský Věstník«, glasilo Češke naše podružnice, je pričel s 1. oktobrom t. l. osmi svoj letnik. Vsebina 1. številke prinaša naslednje spise: Leopold Mareš: Steza na Babo. Dr. Vladislav Růžička: Alpske idile. I. Kor-alpe (2154 m). Jiří Čermák: Nekaj tur v Viški skupini. I. Italska Krnica-Glava. List urejajeta to leto gg. svetnik dr. Boh. Franta in cand. iur. Viktor Dvorský.

Prošnja do vseh podružnic.

Ker je našega glasila dolžnost, da vestno in točno ter zdržema poroča o delovanju Slov. plan. društva, prosimo iznova prav vljudno vse podružnice naše, naj vsaj do 15. novembra t. l. dopošljejo svoja poročila o prometu v kočah, o napravah v svojih okoliših in o splošnem gibanju v letošnji sezoni.

Osrednji odbor Slov. plan. društva.

Kukalo najdeno v Gorenjskih hribih. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi pri g. župniku Jakobu Aljažu, pošta Dovje-Mojstrana.